



– **Lehet tudni, a kötet nyitó írásból, hogy Szív Ernő egy borús decemberi délelőttön született, amikor zsebredugott kézzel állt a redakció emeleti ablakában, szája sarkában cigarettá füstölgött és azon tűnődött, milyen is valójában a Tisza. Melyik évben történt?**

– Ez a történeti szempontú megközelítés. Nem mondom, hogy nem lényeges ez is, hiszen Szív Ernő úgy két évvel ezelőtt kezdett el írni, amikor az volt a helyzet, hogy a messianisztikus politikai hatalom megkérdőjelezte az újságírás szakmai identitását és az újságírók morális tartását. Szív Ernő a létével opponál, hiszen ő ember, húsból és vérből. A szakmán belül is opponál, a személytelen hír mindenhatósága ellen. Szív Ernő létezése arra mutat, hogy a hírlapírás személyessége éppolyan fontos, mint maga hír. Valamikor 1945. után az újságírás megszűnt, mint szakma, más lett helyette. Elveszték műfajok, figurák, elveszett az újságírásból például az író.

– **Ezek szerint a szépnevű alak világra jöttében benne volt Darvasi Lászlónak az a személyes törekvése, hogy újságíróként is lehessen író?**

– Nem tudom pontosan, hogyan, de egyszer csak lett ez a név és olyan különleges erő, vagy adottság mutatkozott benne, hogy önálló életet kezdett élni, létrehozta a figuráját. Kapóra jött nekem, tényleg, mert vele kifejezhettem a

függetlenségemet és a távolságtartásomat: Szív Ernő újságot ír ugyan, de egyszersmind irodalmat.

– **Ha viszont az irodalom felől nézelődünk, akkor ezek populáris történetek, amelyekből magukra ismernek az emberek. Szeretik Szív urat?**

– Van aki szereti, mások pedig nem és ez egy rendes dolog. Az ember a többiek egy részének rokonszenves, mások szeretik, megint mások nem szeretik. Ezeknek a történeteknek az olvasói fölfedezhetik a saját bajait, problémáikat, örömeiket, félelmeiket. Hiszen Szív Ernő olyan, mint a többi ember. Esendő. Kaptam már karikázó leveleket, főleg Szív Ernő érzelmeségét gúnyolják.

– **Mi tagadás, az érzelmességével, mesélő kedvével – kicsit anakronisztikus figura.**

– Anakronisztikus, persze. Szegényes rokona Esti Kornélnak, Rezeda Kázmérnak, hiszen ő a mai, szegényesebb világban él. Szív Ernő idejében annyi abszurd dolog történt! Az ő világa sokkal inkább tele van abszurd félelmekkel, mint az elődeié.

– **Melyik a könnyebb: publicisztikát írni Darvasi Lászlónak, vagy tárcát Szív Ernőnek?**

– Sokkal könnyebb az életről novellát írni, mint az életet valamilyen újságműfajban elemezni. Nekem. Nem azt mondom, hogy a valósághoz való viszonyulás lenne kétféle, hanem azt, hogy a mondathoz való

Irodalom az újságban: Szív Ernő A vonal alatt

Az ünnepi könyvhétről csak pár pillanattal késett le a Délmagyarország Kiadó új kötete. A szűzfehér borítón ez áll: Szív Ernő: A vonal alatt. A címadó írás így kezdődik: „A hírlapíró a vonal alatt él.” Ennyiből már tudhatja a kedves olvasó, hogy szerzőnk, Szív Ernő nem más, mint Darvasi László író. Aki (korábban) a Délmagyarország és (jelenleg) az Élet és Irodalom szerkesztőségében hírlapíróként (is) keresi a mindennapi kenyérre valót. Hírlapíróként többnyire a vonal alatt ír (él). Vagyis olyan novellákat, amelyek az újságokban keretben jelennek meg. Ezért nevezték volt ezeket keretes elbeszéléseknek, az igazi nevük azonban: tárca. Az új könyvben – amely Darvasi két verses és egy novella kötete után a negyedik, egyszersmind Szív Ernőnek az első – az Élet és Irodalom című hetilapban és a napilapokban megjelent tárcák olvashatók.

viszonyulása más az írónak és újságírónak.

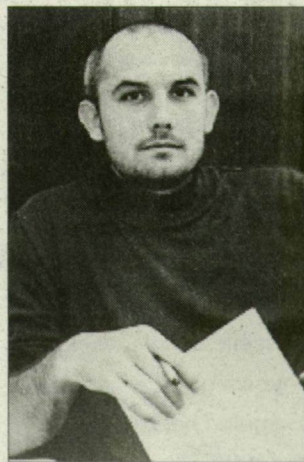
– **Tudom, a költő mondata örökké érvényes, az újságíróé csak ma. Ideális esetben. Szív Ernő azt is bebizonyítja, hogy az újságban helyük van a nemcsak ma érvényes mondatoknak. Másfelől azt bizonyítja be, hogy a hagyományos történet is – aminek eleje, közepe, vége van – irodalom. Vége az irodalmi szövegek divatjának?**

– Divatok jönnek mennek, mint az apály és a dagály. A nyolcvanas években erőteljesen jellemző volt a szöveg-szerű irodalom, amit mostanában felváltani látszik a történet-központú irodalom. Ha az ember tud is ezekről a divatokról, jól

teszi, ha mindig csak azt csinálja, amihez ő ért és a divat kedvéért nem csábul el a saját útjáról. A dolog ott és akkor lesz veszélyes, ha az válik trenddé, divattá, amit te csinálsz. Illik nagyon óvatosnak és visszafogottnak lenni. Az irodalom is veszélyes üzem.

– **Mi dolga Szív Ernőnek Istennel?**

– Nem tudom. Az irodalom egyik – ha nem a legfontosabb – eseménye az, hogy Istennel nagyon komoly és intenzív párbeszéd lefolytatására ad lehetőséget. Nemcsak imádkozni lehet hozzá – azaz kérni tőle valamit –, hanem vitatkozni lehet vele, visszafogózni, belátni az igazságát. Szív Ernőnek, mint mindannyiunknak Isten egy



„Az irodalom is veszélyes üzem” – mondja Szív Ernő. (Fotó: Nagy László)

kicsit az édesapja is. Hábár... Ha körbenézünk a világban, annyi szép szépséget, meg különös önzést látunk, hogy könnyen arra a gondolatra juthatunk, lehet, az Isten: nő.

– **Az isteni nő, Szív Ernőné nem tesz szemrehányást néha? Hogy amit megírtál, az nem is úgy volt?**

– Én Darvasinéval szoktam találkozni, Szív Ernőnéhez személyesen még nem volt szerencsém... De ez megint a mondat problémája. Ha megmarad, ha már eltűnt mögüle a hús-vér ember, akkor már mindenki bizonyos lesz benne, hogy a dolgok úgy történtek, ahogy az le van írva. Balog Jócóné például megjegyezte egyszer: látom, megírtad; de nem úgy, ahogy történt.

Pedig nem volt igaza, mert ha jól íródott meg, akkor biztos, hogy az a dolog úgy is történt.

– **Vajon most, hogy megjelent ez a kötet, mit fog csinálni Szív Ernő?**

– Nem tudja abbahagyni. Ma éppen biciklizett az utcán. Semmi szabálytalant nem csinált, mégis megállította egy közlekedési rendőr, aki előkapta a blokkját és kérdezgetni kezdte az anyja nevét. A tíz perces kemény kihallgatás végeztével félénken megkérdezte a rendőrt: mit követtem el? Azt válaszolta: talán nem is maga az elkövető. De az biztos, hogy van egy hasonmása. Szóval ezt meg kell írni. És ideje a műfajokat bővíteni; úgy gondolom, ha a szerkesztő is úgy gondolja, hogy Szív Ernő írma heti néhány flekket egy-egy író fontosabb ügyeiről. Például arról, hogy Bakó András – Baka István, aki magát megveszekedettten ateistának tartja, miért tárgyal olyan sokat az Istennel; vagy arról, hogy mit jelent a nagy orr, ha Esterházy...
– **És mit ír Darvasi László?**

– Készen van egy szorongó komédia, Szív Ernő estéje címmel, készül továbbá egy hosszabb próza, kisregény, tündöklésekről és bukásokról 1686-ban, s aztán hozzákezdek egy egész estés, komoly, nagy drámához. De az is lehet, hogy nem kezdek hozzá.

Sulyok Erzsébet

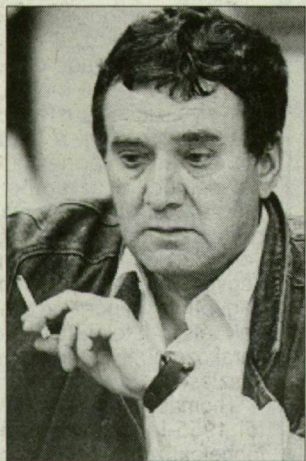
– **A vidéken élő és dolgozó művészeti író számára van-e külön helyi érték és külön országos mérce? Amikor egy ilyen könyvet összeállít a szerző, hogyan tudja a különböző megközelítéseket Szegeden élve szinkronba hozni?**

– Nem egyszerű erre a kérdésre válaszolni, én mindenesetre két fogalmat „szúrtam” ki magamnak: vidékiségek és érték. Úgy gondolom, vidéken élni se nem hátrány, se nem előny. Ha baj van, az elsősorban bennünk van. Nem tudjuk elhinni, és mi, helyi műkritikusok sem merjük leírni, hogy a szegedi kultúrának igenis országos rangú értékek születnek. A vidéken élő emberekben van egy öröklött félszégesség. Ami az értékeket illeti: bár sokszor beszélnek mai értékváltságról, én ebben nem hiszek. Egy korszakban bármennyire kaotikum van, amennyiben hiszünk a történelemben, értékváltság nem lehet. Más kérdés, hogy a jelenlegi posztmodern kor kérdőre vonja a kollektív történelmet, de ami a könyvekben megjelent, azt már birtokoljuk. Fülel Lajos, a zseniális művészettörténész fogalmazta meg, hogy amit egyszer leraktak a művészetben, azt onnan kivenni nem lehet. Az én könyvem is valahol erről szól: ne feledkezzünk meg róla, hogy érték akkor születet, ha az alkotó ember a példaképeit igényesen megértette és érdemi dolgot hozza tudott tenni. Vitányi Ivánnak van egy fogalma: a népművelői szint a művészetben. Ne sértődjön meg senki, szerintem a legtöbb művész ilyen szinten van. Valakit ilyen módon utánoznak, tudják a szakmát, tudják a festékfelrakást, de az igazi értékkeresés akkor kezdődik, ha a felvállalt értéket érdemben tovább tudják építeni.

– **A könyvet lapozva feltűnik, hogy Szuromi Pál nagyon következetesen**

Kritikus, napi szolgálatban: Szuromi Pál

A vizualitás mestersége



Szuromi Pál: a jelenlegi kritika kicsit vajszívű. (Fotó: Nagy László)

építi fel a kötetet. „Dön-gölten” egymás mellé teszi a filozófiai indítású műveket, a pályaképeket, a kollektív kiállításokról szóló kritikáit és a műelemzéseket...

– Tényleg így van. Persze minden művészettel foglalkozó embernek más az alapállása. Az én felfogásom szerint a művészet csak eszköz lehet. Az én bibliám Semprun Nagy utazása, máig is az ő gondolatai szerint próbálok élni. Ő mondta: embereknek van a legnagyobb súlyuk az életben, embereknek, akiket ismertél. Úgy fogom fel, hogy a művészettel való foglalkozás eszköz lehet arra, hogy jobban tudjak beszélni egy másik emberrel. Ebből a szempontból a tárgyi művészet is eszköz. A mi világunk szomorúsága az, hogy nem becsüljük eléggé a szemünket. Tillmann a Nomád nagyszó-tárban így határozza meg a szemet: az özönvíz utáni tengerek vizének, a fölöt-tünk ívelő szivárványnak, és az égitestek kicsinyített

„A vidéken élő publicista (...) egy alacsonyabb dombtetőn érezheti magát, ahonnan a kilátások is korlátozottabbak. Innen adódik, hogy az itt következő íráskor jelentős hányada a dél-alföldi és a szegedi képzőművészet alkotóihoz és eseményeihez kapcsolódik. (...) Csak hogy nem tartozom sem a nyugodt emberek, sem az igazi felfedezők közé. Inkább a szertelenség és s nyugtalan kíváncsiság motorja működik bennem. Ha ezt veszem alapul, akkor már nem is érzem olyan szűkösnek az előbbi dombtető pozíciót.” Szuromi Pálnak a Délmagyarország Kft. által is támogatott Tükrök és tükrözések című új kötetének előszavából idéztünk néhány, a szerzőre oly jellemző kutakodó mondatot. A Juss Alapítványtól megjelent kötet cikkek, kritikák és tanulmányok gyűjteménye a vizuális kultúra és a képzőművészet köréből, bemutatója ezen a héten történt a Stefánia Klubban. Az alábbiakban a könyvpremierén elhangzott beszélgetésből adunk közre részleteket. Szuromi Pált Tandi Lajos kérdezte.

kiábrázolásának találkozása a testben. A látás, az élet felfogása sokkal nagyobb dolog, mint az önmagában vett művészet. Ezen keresztül vezet az út művészet-hez.

– **A szemnél maradvá: sokszor a másik ember szemébe kell nézni. Ha valaki egy ilyen emberlét-tékü városban él és dolgozik, mint Szeged, akkor akiről ír, akiknek a munkáját megítéli, azokkal másnap az utcán találkozik és a szemükbe kell nézni. Nehéz-e a szembenézés?**

– Osváth Ernőt idézném, aki azt írta: nem az ágyú a leggyilkosabb eszköz, hanem a mérleg. Azt hiszem, a magunkfajta művészeti írók ilyen mérlegkészítők vagyunk, ami borzasztó hálátlan dolog. Ezzel együtt nyugodtan ki merem jelenteni, hogy a művészek egymás között sokkal keményebbek egymáshoz, mint amit mi meg merünk írni. Adva van például egy festőművész, aki Cézanne nyomdokain indul el. Ekkor

föltehetjük az alapvető kérdést: az illető Cézanne közelebe jutott-e egyáltalán festésmódban? Es még csak ezután jönne a kérdés, hogy Cézanne után valamilyen irányban továbblépett-e. Úgy érzem, a jelenlegi kritika – magamat is beleértve – kicsit vajszívű. Ezzel együtt a következők sokszor az, hogy leveleket kapsz, amelyekben azt írják, hogy jobb lenne, ha a halottakkal foglalkoznál, mert a hátadban lesz a kés. Ez velejárója a szakmának, ezt tudni kell. Persze van más reakálás is. Nagyon jó esett, hogy Halmi Miklós egyszer azt írta: uram, én nem tudom, ki maga, de köszönöm, hogy életben tart és elhiteti velem, hogy érdemes dolgozni. Húsz évben egyszer kapok ilyen levelet, de ezért érdemes csinálni.

– **Ha végignézzük az írásokat, kiderül, hogy jószerevel négy lapban jelentek meg: a Délmagyarországban, amelyik napilap, a Szegedben, amelyik aránylag fiatal havilap, a**

Művészetben, amelyik szakmai folyóirat és a Tiszatájban, amelyik irodalmi-művészeti folyóirat. Jött-e inspiráció ezektől a lapoktól, „házalni” kellett, vagy természetes módon épültek be a kritikus életébe?

– Én különösebben házalni nem tudok, ahhoz másfajta mentalitás kell, virágcsókokat kell vinni a hivatalnok hölgyeknek, rendelni, beszélgetni, satöbbi. Nem áll jól nekem. Ami a lapokat illeti, szerintem megírást szempontjából nincs különbség napilap és folyóirat között. A színész is ugyanúgy játszik vidéken, mint egy pesti színházban. Az ember nem tudja változtatni a habitusát. A kapcsolataim a lapokkal fokozatosan alakultak ki, felkérésre dolgozom. Ezek kialakult kapcsolatok, egyfajta biztonságot jelentenek, amihez ragaszkodom.

– **Előnyt élvez-e a könyvek valamelyik fejezete?**

– Ahogy jönnek a feladatok, az események, az ember reflektál azokra a dolgokra, amelyeket érdekesnek talál. Ami engem az írásokban érdekel: azok a képzetek, fölismerések, amelyek egy kicsit kibillentik az olvasót a közönyből. Mondok egy példát. Hausner Arnold azt írta a művészetszociológiájában, hogy a középkor világa tulajdonképpen kizárja a drámát, mert Istennek méltó ellenfele nem lehet. Mármost a közterekről szóló kiállítás kapcsán elkezdtem gondolkodni és rájöttem arra, hogy micsoda érdekes dolog a középkori tér. A görög és még a római környezetkultúrában is megvolt az átmenetek, az átvezetések törvénye. A középkor világában pedig ez van: sok kis ház, középen pedig a fantasztikus magas templom, amelyik nem a környező házakkal tart kapcsolatot, hanem az éggel. Ahol elementáris erők csapnak össze, ott létezik dráma. A középkorban is:

ha nem az irodalomban vagy a színházban, de a térhatásokban biztosan.

– **Az 1970-es évek közepén jelent meg Teleki Zoltánnak egy szegedi képzőművészettörténeti összeállítása. Kinek lenne a dolga ezt átértékelni és folytatni?**

– Zoli bácsiról azt hiszem csak nagy tisztelettel lehet mindnyájunknak szólni, ő az, aki szerette, alázattal szolgálta a várost és az alapvetést megcsinálta. Más kérdés, hogy Szeged képzőművészete című könyvében egy szintre kerül mindenki. A mi generációnknak az a hálátlan feladata lenne, hogy a különbségtételt megtegye és az értékeket a nevének nevezze, mert ez a világ rendje. A mi dolgunk az adatgyűjtés és az, hogy Szeged kultúrtörténetéről mindent tudjunk, amit lehet, de egyfajta orientáló és értékkimelő módon. Ez a kritikusok felelőssége. Az értékek mentén kell mennünk, differenciálnunk kell, és ami a legfontosabb: jó ügyek mellé oda kell állnunk.

– **Beszélg az elfogultságaidról...**

– Kritikát írni egyfajta idealizmus nélkül nem lehet, s ez magával vonja a szubjektivitást. Más kérdés, hogy a szubjektivitásnak milyen mértéke van? Gusztustalan dolog, ha az ember védi magát, de akit a művészek közül leginkább szeretek és becsülök, Novák Bandi a megmondhatója, hogy amikor kitette azt a nagy képét a Horváth Mihály utcába és olyan volt mint egy levelezőlap, azt meg is írtam és össze is hajtottunk miatta. Ilyen értelemben a mi pályánk azért hálátlan, mert nekem a mértéket az adja, hogy olyan csodálatos világban élünk, amelyikben Rembrandt is élt. Lehet, hogy ez fellengzősen hangzik, de én szolgállok, s ha már szolgállok, csakis az igazi művészetet szolgálom.

Panek József